

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	9
------------	---

ROZDZIAŁ I

OSOBA Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

1.1. Charakterystyka niepełnosprawności	15
1.1.1. Pojęcie osoby z niepełnosprawnością	15
1.1.2. Modele niepełnosprawności	20
1.1.3. Kategorie niepełnosprawności	22
1.1.4. Stopnie niepełnosprawności	24
1.2. Charakterystyka niezdolności do pracy	27
1.3. Istota uszczerbku na zdrowiu	29
1.4. Podsumowanie	30

ROZDZIAŁ II

SYSTEM AKTYWIZACJI ZAWODOWEJ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

2.1. Aktywizacja zawodowa	31
2.1.1. Aktywność zawodowa – pojęcie	31
2.1.2. Aktywizacja zawodowa – pojęcie i uwarunkowania	38
2.1.3. Wybrane instrumenty aktywizacji zawodowej	39
2.1.3.1. Instrumenty aktywizujące	40
2.1.3.2. Instrumenty integrujące	41
2.1.3.3. Instrumenty wspierające	42
2.1.3.4. Instrumenty regulujące	43
2.2. Aktywizacja zawodowa w systemie prawnym	43
2.3. System orzekania o zdolności do pracy i niepełnosprawności	46
2.3.1. Orzekanie o zdolności do pracy	47
2.3.1.1. Orzekanie o zdolności do pracy z ogólnego stanu zdrowia	48
2.3.1.2. Orzekanie o zdolności do pracy po wypadku przy pracy	49
2.3.1.3. Orzekanie o zdolności do pracy w przypadku choroby zawodowej	51
2.3.1.4. Orzekanie o zdolności do pracy w rolnictwie	53

2.3.2. Orzekanie o zdolności do służby i pracy w strukturach mundurowych	56
2.3.2.1. Orzekanie o zdolności do służby i pracy w strukturach wojskowych	56
2.3.2.2. Orzekanie w sprawach inwalidów wojennych i wojskowych	58
2.3.2.3. Orzekanie o zdolności do pracy w służbach paramilitarnych	59
2.3.3. Orzekanie o niepełnosprawności	59
2.4. Podmioty systemu aktywizacji zawodowej	62
2.4.1. Pełnomocnik Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych	63
2.4.2. Krajowa Rada Konsultacyjna do spraw Osób Niepełnosprawnych	65
2.4.3. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	65
2.4.4. Wojewoda	68
2.4.5. Urzędy pracy	68
2.4.6. Samorząd terytorialny	70
2.4.6.1. Samorząd wojewódzki	70
2.4.6.2. Samorząd powiatowy	72
2.4.6.3. Samorząd gminny	74
2.4.7. Organizacje pozarządowe	75
2.4.8. Pracodawcy	77
2.5. Mechanizmy i źródła finansowania systemu	77
2.6. Podsumowanie	80

ROZDZIAŁ III

SYSTEM WSPIERANIA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ NA RYNKU PRACY

3.1. Rynek pracy osób z niepełnosprawnością	83
3.2. Funkcje i zadania polityki zatrudniania osób z niepełnosprawnością	87
3.3. Modele polityki zatrudniania osób z niepełnosprawnością	90
3.3.1. Polityka zatrudniania oparta na systemie kwotowym	91
3.3.2. Polityka zatrudniania oparta na prawach obywatelskich	91
3.3.3. Polityka zatrudniania oparta na motywowaniu pracodawców	92
3.3.4. Europejskie tendencje w zakresie promocji zatrudniania	93
3.3.5. Europejskie modele aktywacji zawodowej osób z niepełnosprawnością	96
3.4. Zatrudnianie na otwartym rynku pracy	99
3.4.1. Stosunek pracy	100
3.4.2. Uprawnienia osób z niepełnosprawnością	101
3.4.3. Obowiązki i uprawnienia pracodawców	102
3.5. Zatrudnianie w warunkach chronionych	111

3.5.1. Zakłady pracy chronionej	111
3.5.2. Zakłady aktywności zawodowej	118
3.5.3. Spółdzielnie inwalidów	123
3.6. Działalność gospodarcza na własny rachunek	124
3.6.1. Pożyczka na rozpoczęcie działalności gospodarczej	127
3.6.2. Pomoc udzielana przez gminę	128
3.6.3. Przywileje podatkowe	129
3.6.4. Opłacanie składki na ubezpieczenie społeczne	129
3.6.5. Opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne	131
3.7. Prowadzenie gospodarstwa rolnego	132
3.7.1. Pożyczka na rozpoczęcie działalności rolniczej	133
3.7.2. Refundacja składek na ubezpieczenie społeczne	133
3.7.3. Pomoc udzielana przez gminę	135
3.8. Zatrudnienie socjalne	135
3.8.1. Zatrudnienie w ramach Centrum Integracji Społecznej	136
3.8.2. Zatrudnienie w ramach spółdzielni socjalnej	138
3.9. Zatrudnienie w sektorze non profit	142
3.10. Wolontariat	143
3.11. Niepełnosprawni w sytuacji bezrobocia i poszukiwania pracy	146
3.12. Programy celowe PFRON	150
3.13. Podsumowanie	152

ROZDZIAŁ IV

OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ I ICH AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA

4.1. Liczba i struktura osób z niepełnosprawnością w Polsce	157
4.1.1. Rozmiar i przyczyny niepełnosprawności	158
4.1.2. Wykształcenie osób z niepełnosprawnością	162
4.2. Aktywność ekonomiczna osób z niepełnosprawnością	170
4.2.1. Zatrudnienie	170
4.2.1.1. Zatrudnienie na chronionym rynku pracy	171
4.2.1.2. Zatrudnienie na otwartym rynku pracy	179
4.2.1.3. Pozostałe formy zatrudnienia	188
4.2.2. Działalność gospodarcza	193
4.2.3. Działalność rolnicza	195
4.2.4. Bezrobocie	198
4.2.4.1. Bezrobocie i zatrudnienie na podstawie BAEL	198
4.2.4.2. Bezrobocie na podstawie sprawozdawczości urzędów pracy	214

4.2.5. Udział osób niepełnosprawnych w programach rynku pracy	221
4.2.5.1. Poradnictwo zawodowe	222
4.2.5.2. Szkolenia zawodowe	223
4.2.5.3. Pożyczki na rozpoczęcie działalności gospodarczej	225
4.2.5.4. Dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego	226
4.2.6. Oferty pracy	227
4.3. Źródła utrzymania osób z niepełnosprawnością	231
4.4. Dochody ze świadczeń społecznych jako czynnik aktywności zawodowej	233
4.5. Poziom ubóstwa u osób z niepełnosprawnością	238
4.6. Podsumowanie	242

ROZDZIAŁ V

KOSZTY W SYSTEMIE AKTYWIZACJI ZAWODOWEJ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

5.1. Kosztowy warunek optymalizacji systemu	247
5.2. Koszty funkcjonowania systemu wspierania zatrudnienia i aktywizacji zawodowej finansowanego z PFRON	249
5.2.1. Koszty z tytułu tworzenia nowych lub przystosowania istniejących stanowisk pracy	254
5.2.2. Koszty z tytułu zwrotów wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne	255
5.2.3. Koszty z tytułu szkoleń i przekwalifikowania pracowników z niepełnosprawnością	257
5.2.4. Koszty z tytułu pożyczek i dofinansowań na rozpoczęcie działalności gospodarczej	258
5.2.5. Koszty z tytułu dofinansowania do oprocentowania kredytu bankowego	260
5.2.6. Koszty z tytułu zatrudnienia pracowników pomagających pracownikowi niepełnosprawnemu	262
5.2.7. Koszty z tytułu funkcjonowania zakładów aktywizacji zawodowej	264
5.2.8. Koszty z tytułu zlecenia działań z zakresu aktywizacji zawodowej organizacjom pozarządowym	266
5.2.9. Koszty z tytułu uruchamiania programów celowych wspomagających aktywizację na rynku pracy	266
5.2.10. Koszty aktywizacji zawodowej finansowane przy współdziałaniu środków Unii Europejskiej	270
5.3. Koszty świadczeń społecznych oraz rehabilitacji ponoszone przez ZUS	271
5.4. Koszty świadczeń społecznych i rehabilitacji ponoszone przez KRUS	275
5.5. Koszty NFZ ponoszone na rehabilitację	277

5.6. Koszty systemu pomocy społecznej ponoszone z tytułu niepełnosprawności.	280
5.7. Koszty sektora non profit ponoszone na aktywizację osób z niepełnosprawnością	284
5.8. Koszty publiczne systemu aktywizacji zawodowej i wspierania zatrudnienia.	286
5.8.1. Koszty publiczne ponoszone przez system ogółem.	286
5.8.2. Koszty publiczne ponoszone przez system przypadające na jedną osobę niepełnosprawną	291
5.9. Koszty prywatne systemu aktywizacji zawodowej i wspierania zatrudnienia	295
5.9.1. Koszty prywatne ponoszone przez pracodawców	295
5.9.2. Koszty prywatne ponoszone przez osoby z niepełnosprawnością	299
5.10. Podsumowanie.	300

ROZDZIAŁ VI

BARIERY W SYSTEMIE AKTYWIZACJI ZAWODOWEJ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

6.1. Problematyka badań barier aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnością.	310
6.2. Przedmiot, cel i zakres badań	311
6.3. Metodologia badań.	312
6.4. Teren badań i charakterystyka badanej grupy	314
6.5. Bariery aktywności zawodowej w opiniach osób z niepełnosprawnością – wyniki badań ilościowych	317
6.5.1. Aktywność zawodowa	318
6.5.1.1. Osoby z niepełnosprawnością pracujące.	318
6.5.1.2. Osoby z niepełnosprawnością niepracujące	320
6.5.2. Kwalifikacje zawodowe i posiadane umiejętności	324
6.5.2.1. Wykształcenie / edukacja.	324
6.5.2.2. Kształcenie ustawiczne.	325
6.5.2.3. Znajomość języków obcych	327
6.5.2.4. Znajomość obsługi komputera	329
6.5.2.5. Znajomość Internetu i korzystanie z niego.	330
6.5.3. Otoczenie	332
6.5.3.1. Bariery techniczne	332
6.5.3.2. Bariery społeczne	334
6.5.4. Zakład pracy	336
6.5.5. Działalność gospodarcza.	338
6.5.6. Przepisy prawa	339
6.6. Bariery aktywizacji zawodowej w opinii pracodawców – wyniki badań jakościowych	341

6.6.1. Charakterystyka pracodawców	341
6.6.2. Ogólna ocena zatrudnionych pracowników	342
6.6.3. Prawa pracownicze	343
6.6.4. Stereotypy i uprzedzenia	344
6.6.5. Przyczyny niezatrudniania osób z niepełnosprawnością	345
6.6.6. Przyczyny zatrudnienia osób z niepełnosprawnością	347
6.6.7. Przystosowanie zakładu pracy i miejsca pracy	347
6.6.8. Rekrutacja pracowników	348
6.6.9. Bodźce finansowe	349
6.6.10. Zmienność prawa	350
6.7. Bariery aktywizacji zawodowej w opinii osób z niepełnosprawnością prowadzących samodzielną działalność gospodarczą – studium przypadku	352
6.7.1. NZO Słuchton S.C.	352
6.7.2. PHU Alladyn S.C.	352
6.7.3. Hotel Gorzów Wlkp.	354
6.7.4. Hodowla Kuców Szetlandzkich S.C. Urzuty.	355
6.7.5. PHUP GROBS S.C.	356
6.8. Wnioski z badań	357
6.8.1. Determinanty związane z osobami niepełnosprawnymi	357
6.8.2. Determinanty związane z pracodawcami osób niepełnosprawnych.	358
6.8.3. Otoczenie społeczne	361
6.8.4. Sytuacja na rynku pracy.	361
6.8.5. Determinanty ekonomiczne	362
6.8.6. Prawo	363
6.8.7. Funkcjonowanie systemu rehabilitacji zawodowej	363
6.8.8. Otoczenie fizyczne	364
ZAKOŃCZENIE	367
ZAŁĄCZNIK	371
BIBLIOGRAFIA	377
SPIS RYSUNKÓW	385
SPIS TABEL	387
ABSTRACT	393